

علی دہشتی

سایہ

استعارات ادبی، مقالات اجتماعی، آثار

فهرست نویسی پیش از انتشار کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

دشتی، علی، ۱۲۷۲؟ - ۱۳۶۰.

سایه: شامل: انتقادات ادبی - مقالات اجتماعی - تأثرات / علی دشتی. - تهران: اساطیر، ۱۳۸۳.

ISBN 964-331-108-2

۴۱۰ ص. - (انتشارات اساطیر: ۳۸۴)

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

۱. مقاله های فارسی - قرن ۱۴. الف. عنوان.

۸فا۴/۶۲

PIR۸۰۴۲/ش

۸۰-۲۶۵۵۱ م

سن ۵۷۳ د

۱۳۸۱

آثار اساطیر

سایه

تألیف: علی دشتی

چاپ اول اساطیر: ۱۳۸۳

لیتوگرافی و چاپ: دیبا

تیراژ: ۲۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۶۴-۳۳۱-۱۰۸-۲

حق چاپ محفوظ است

نشانی: میدان فردوسی، اول ایرانشهر، ساختمان ۱۰
تلفن: ۸۳۰۱۴۸، ۸۳۰۱۴۷۳، ۸۸۲۱۴۷۳ نمایر: ۸۳۰۱۹۸۵

فهرست

مقدمه آقای دکتر صورتگر استاد دانشگاه

انتقادات ادبی

از ۱۰۷-۱۴

۱۴	۱- پادشاه نثر
۲۶	۲- استغان زویک
۴۴	۳- فردوسی یا حافظ ؟
۶۴	۴- مد جدید نویسندگی
۷۸	۵- درمیان پیغمبران جرجیس
۹۲	۶- اندیشه‌های (درباره شعر نو)

نظریات اجتماعی

از ۱۰۹-۲۴۸

۱۱۰	۱- شیر بی یال و دم
(انتقادی از دیمو کراسی ایران)
۱۲۴	۲- ملاحظات در اصلاح اخلاق
۱۳۲	۳- سنبل در شوره‌زار
۱۴۴	۴- اندیشه‌های در اطراف تعلیمات اجباری
۱۵۴	۵- نوابغ و محیط
چند سطر راجع به بورژواها ۱۶۷

- ۱۶۸ ۶-جنون و جنایت
فکری از آنانول فرانس ۱۸۳
- ۱۸۴ ۷-دروغ مصلحت آمیز
- ۱۹۰ ۸-آب زمزم و آتش هندو
- ۱۹۸ ۹-مالیات بر مردمان مجرد
سطوری چند راجع بازدواج ۲۰۹
- ۲۱۰ ۱۰-خطر مطبوعات
- ۲۲۶ ۱۱-عقیده و برهان
- ۲۳۴ ۱۲-بندگی
طرزانتقاد آنانول فرانس از دروغ ۲۴۱
- ۲۴۲ ۱۳-درهفت روز هفته چه می‌اندیشید

مآثرات

از ۲۴۹-۳۴۲

- ۲۵۰ ۱-سنتور حبیب
و آبی از آنانول فرانس درباره شعر و زیبایی ۲۵۷
- ۲۵۸ ۲-خاطرات
افتخاری از چند نویسنده ۲۷۵
- ۲۷۶ ۳-بیاد آن سفر کرده عزیز
- ۲۸۶ ۴-طاق کسری
دو فکر از دو نویسنده ۳۹۳
- ۲۹۴ ۵-یک نامه از قلم افتاده
- ۳۰۰ ۶-دوشیزه زیبا
- ۳۰۶ ۷-بیاد آن قلم درهم شکسته
اندیشه‌هایی چند ۳۱۱
- ۳۱۲ ۸-اولین بوسه
- ۳۱۶ ۹-او آمد

۳۱۹	۱۰- تپه‌های الهیه
۳۲۲	۱۱- موسیقی وزیری
۳۲۶	۱۲- بغداد
۳۳۰	۱۳- ستایش مهر
۳۳۵	۱۴- سیزده امسال
۳۳۸	۱۵- پس از هشت

ترجمه‌ها

از ۳۴۳-۴۰۵

۳۴۴	۱- تخیلات نجومی قطعاتی از اناتول فرانس و پروست ۳۵۵
۳۵۶	۲- گیس عقیده‌ای از اناتول فرانس درباره جنون ۳۶۷
۳۶۸	۳- دختران دریا
۳۷۲	۴- عشق مفحه‌ای از فکر زیبای اناتول فرانس ۳۸۱
۳۸۲	۵- داستانی که واسیلیج نقل کرده
۴۰۶	۶- قطعات پراکنده

چاپ اول سایه

در ۱۳۲۵ زمانیکه آقای دشتی در فرنگ بودند تحت نظر و راهنمایی آقای دکتر صورتگر کتاب سایه را در ۱۷۲ صفحه تدوین و بچاپ رسانیدیم

چاپ دوم

در پائیز ۱۳۲۷ آغاز شد و چون نویسنده هنوز در تهران بودند بارشاد خودشان از سایر آثار پراکنده شان در مجلات مختلفه اضافاتی نمودیم که بعد از مسافرت ایشان بقاهره تحت نظر آقای احمد شهیدی در ۳۳۶ صفحه تدوین و منتشر گردید .

چاپ سوم

با اضافه پاره مقالات و قطعاتی که در چند سال اخیر در مطبوعات مختلفه پایتخت منتشر شده است تحت نظر خود مشارالیه با تغییر و اصلاحاتی انجام گرفت .

چاپ سوم ، هم از حیث محتویات و هم از حیث نفاست طبع و کاغذ و هم از حیث کیفیت تنظیم بر چاپهای سابق رجحان و برتری دارد .

این چاپ هزار نسخه روی کاغذ ضخیم با جلد اعلی و هزار نسخه روی کاغذ ۷۰ گرمی تحریری با جلد شمیم در چاپخانه بانک بازرگانی ایران در بهار سال ۱۳۳۵ انجام شد .

کتابفروشی ابن سینا

بقلم آقای دکتر لطفعلی صورتگر

استاد دانشگاه تهران

کسانیکه با ادبیات آشنایی دارند میدانند که برای تشخیص درجه توانایی و لطف و ذوق شعرا و نویسندگان تنها مطالعه یکی از آثار آنها کفایت نمیکند، زیرا احساسات آدمی که ادبیات ذمه‌دار بیان آنست در همه یکسان نیست و هیجان‌های روح گاهی مانند امواج دریا پر جوش و خروش است و زمانی مانند آبدانی کوچک که نسیم ملایم اردیبهشتی سطح آرام آنرا متموج میسازد، از وقایع و مناظر جهان حیات متأثر میشود. آنچه از خامه نویسندگان نیز بر صفحه فرو میچکد، نموداری از این احساسات است که گاهی با التهاب و افروختگی و زمانی بدون جنبش و انقلاب است و بهمین کیفیت در خاطر خوانندگان نقش می‌پذیرد.

از همین جهت هر چند آثار پر هیجان نویسندگان که رازهای درونی آنها را پیش ما می‌گشاید دلفریب و زیبایست ولی نویسنده را چنانکه هست بکسی نمی‌شناساند و از قدرت بیان و نیروی منطق و احاطه او با الفاظ و تعبیرات خبری درست نمی‌آورد. زیرا زندگی تنها از آن دقایقی که طائر اندیشه پرواز افلاکی میگیرد و روح از هر تعلق جز عشق و پای بستی آزاد میشود تشکیل نیافته و ناگزیر باید آدمی این طیران آسمانی را رها کرده بعالم خاک فرود آید و با مردم و آرزوها و تمنیات آنها و دشواری‌های زندگانی روبرو باشد و در این کوشش و تلاش متمادی که آنها بحیات تعبیر میکنند خدمتی را تعهد کند و در امور اعتیادی نیز سهمی داشته باشد و اگر نویسنده است در آنچه مورد ابتلای دائمی مردم است نیز سخنی بگوید و

گرهی از کار فرو بسته آنان بگشاید و باصلاح معایب و مفساد اجتماع بپردازد. برای اینکه درجه توفیق نویسنده در این مهم تعهد شود چاره‌ای جز آن نیست که تمام یا لاقط نمونه‌های گوناگونی از آثار او مورد مطالعه و توجه صاحبان معرفت و ذوق سلیم قرار گیرد و میزان هنرمندی وی آشکار گردد.

سخن عشق و مهجوری و مشتاقی از دل هر بریشان خاطری که برخیزد در دل شنوندگان فرومی‌نشیند و آنان را باودمساز و مأنوس و همدرد میسازد، زیرا کیست که در عمر خویش با آن تعلقات و دلبستگی‌ها که زندگانی را شیرین و لذت بخش میسازد و مکررات ایام را قابل تحمل میکند آشنا نباشد و از شنیدن ناله سوخته دلان دیگر که حکایت از ناکامی و نامرادی میکند متأثر نشود و با آنها در جهان روح انس نگیرد؟ مردمیکه قلم برمیگیرند و اوضاع عادی حیات و وقایع معمولی و بی اهمیت زندگانی را بنگارش در می‌آورند، برعکس، از این همدردی و دمسازی روحانی برخوردار نیستند و تنها باید از هنرمندی و لطف و ذوق و قدرت بیان خویش مدد بگیرند تا گفتارشان در ذهن خوانندگان آن تأثیری را که شایسته است پیدا کند. زیرا تعلقات روح را برملا کردن و در دل دردمندان آشنا بدان وسیله راه یافتن بسیار آسان و ولی تشریح معایب و مفساد اجتماع یا تحقیق و تجزیه و تحلیل عادیات زندگانی فوق‌العاده دشوار و کاری است که تعهد آن از هر خامه‌ای ساخته نیست.

روزی که کتاب «فتنه» دشتی منتشر شد بسیاری از کسانی که آثار دیگر او را مطالعه نکرده بودند ویرا نویسنده‌ای شناختند که تنها قدرتش در تحلیل و تجزیه روح - اراد آمیز زن و بیان عوالم و وقایعی است که از تمایلات جنسی سرچشمه میگیرد. البته در توانایی او در آشکار ساختن این عواطف شبهه‌ای نبود و کلک موشکاف او در این موارد بشریح حقایق و نکاتی پرداخته بود که خاطر خواننده را مسحور می‌داشت و ویرا مردی آشنا بطبع تغییر پذیر جنس لطیف معرفی مینمود. اما هنر نویسنده‌گی دشتی تنها باین موضوع دشوار محدود نیست و از خامه این مرد سطور زیبایی دیگری نیز در دیگر انقلابات عواطف و هیجانی‌های روح، در تشریح سرشت‌های انسانی و بیان مفساد و زایل اجتماع صفحات جراید و مجلات کشور را زینت بخشیده است که هر یک برای شناختن روح سرکش و حساس وی از آثاریکه مجموعه موسوم به «فتنه» را تشکیل میدهد پای کم ندارد.

برای اینکه آثار پراکنده دشتی از هر سنخ و موضوعی رو به هم مورد مطالعه قرار گیرد اینک کتاب «سایه» بهمت آقای ابراهیم رمضانی مدیر کتابخانه ابن سینا انتشار پیدا میکند.

در این کتاب آثار مختلفه دشتی از مقالات اجتماعی و ادبی و آثاریکه میتوان آنها را آئینه روح و ذوق حساس وی شناخت و قطعاً تیکه از نویسندگان فرانسوی بپیل و سلیقه خویش ترجمه کرده و بعضی از آنها در مجلات این کشور سابقاً انتشار یافته هر یک در بخش مخصوص مدون شده است تا مانند پرده ای چند زندگانی این مرد شیرین سخن و تلخ کام را آشکار سازد و او را چنانکه سزاوار اوست بشناساند.

این قطعات پراکنده عبارت از آثاری است که در پانزده سال اخیر بغامه دشتی نگاشته آمده و بعضی از آنها با وقایع و حوادثی مربوط است که امروزه از خاطره ها رفته است. با وصف این مهارت نویسنده آن وقایع را دوباره زنده میکند و با آنها جان می بخشد و مسائل مربوط با اجتماع را چنان طرح میکند که با اوضاع امروز تطبیق میشود و دشواریهای کنونی را هم آشکار میسازد.

سبک تحریر دشتی مخصوص بخود اوست، روح غیر مطیع و آزادی پرست او بهیچ چیز حتی بقواعد معمولی صرف و نحو و ترکیبات متداول کلام سرفرود نمیآورد ولی همین عدم تقید جمله های او را تأثیر و لطف مخصوص می بخشد و به بیانش یک نحو عدوت و طراوتی دلپذیر میدهد، کلامش راهم از فصاحت و روانی نیاندازد و تعقید و ابهام بندرت در آن راه پیدا میکند. کسانیکه «سایه» را مطالعه خواهند کرد نویسنده ای را خواهند شناخت که طبعش مانند آتشی که باد سهمگین از چار سوی بر آن وزیدن گرفته باشد افروخته است و هم مزاج او را از سلامت اعتیادی منحرف ساخته وهم مارا که از دور دستی بر این آتش داریم متأثر میکند و با این همه آنقدر در او رقت و عواطف و نرمی هست که احياناً دلش را با بگینه ای ظریف و بسیار نازک شبیه میسازد تا دلبندان جفا پیشه آنرا آماج تیرهای عتاب و ناز خویش قرار دهند و بقول شکسپیر برای هوسبازی خویش آنرا با سنک جفا بیازارند.

دکتر لطفعلی صورنگر

تهران ۲۷ اسفند ماه ۱۳۲۵

۱. پادشاه‌نشر

بمناسبت جشن صد ساله تولد نویسنده
بزرگ در روزنامه رستاخیز ایران (اول خرداد
۲۳) ومجله راه‌نو (سال ۱۳۲۳) منتشر گردیده
است .

یادم میآید وقتی در یکی از جراید پایتخت اعلانی تقریباً باین مضمون خواندم «بوریدان، یا پهلوان برج نل، بقلم فیلسوف معروف فرانسه میشلزواگو». کتاب بوریدان افسانه‌ایست در ردیف حسین کرد یا امیر ارسلان ما که هیچگونه قدر و قیمت ادبی و اخلاقی یا پسیکولوژی ندارد و نویسنده آن از رمان نویسهای خیلی معمولی و عادی و متوسطی است که نسبت به (اژن سو) و (الکساندر دوما) در درجه سوم اهمیت قرار دارد.

ولی اعلان دهنده ایرانی، با همان سخاوت و بذل و بخششی که در بار قاجار در توزیع لقب داشت و ملت ایران در تعارف دارد، میشلزواگو را جزو فلاسفه، یعنی در ردیف «افلاطون و کانت و ابن سینا و هانری - برکسون» در آورده بود.

خدایش بیامرزد، رفیق خوبی داشتیم که تمام سرمایه و اطلاعات خارجی او کتابهای سه نفر تفنگدار و کنت دومنت کریستو بود و هر وقت صحبت از مطالب اجتماعی و اخلاقی میشد او هم مداخله کرده و مستند وی همان مندرجات این دو کتاب بود.

يك رفیق فاضل و اهل قلم دارم که مرید و یکتور هوگو است و هر نویسنده‌ای را با این شاعر بزرگ فرانسه مقایسه میکند. و یکتور هوگو برای او (ترمومتر) ادبی و یگانه وسیله مقایسه نویسندگان

شابک: ۹۶۴-۳۳۱-۱۷۸-۲